

Generelle bemærkninger

I de generelle bemærkninger beskrives forudsætninger, som er gældende for det samlede budget.

Bevillingsniveau

Syddjurs Kommunes bevillingsniveau er fastlagt til 22 driftsbevillinger. Disse fremgår af bevillingsoversigten i budgethæftet. Inden for driftsbevillingerne kan økonomiudvalget og de stående udvalg omplacere beløb på eget område ved egne beslutninger. Udvalgene har mulighed for at uddelegere denne kompetence yderligere, f.eks. ved udformningen af aftaler der indgås med driftsområder.

Driftsbevillingerne gives som nettobevillinger. Det betyder at økonomiudvalget og de stående udvalg kan hæve udgifter og indtægter eller sænke udgifter og indtægter ved egne beslutninger, så længe nettoresultatet er udgiftsneutralt.

Økonomiudvalget er bemyndiget til at godkende flytninger mellem driftsbevillinger, som netto giver nul. I princippet er det således kun tillægsbevillingssager - og sager som forelægges som følge af det materielle indhold af sagerne - som skal forelægges byrådet. De stående udvalg kan - hvis det materielle indhold i sagerne taler for det - indstille at tillægsbevillinger, som netto giver nul, ikke stopper i økonomiudvalget men går videre til byrådet.

For deponeringspuljen under finansforskydninger (010-70), er Kultur-, Fritids- og Landdistriktsudvalget bemyndiget til at disponere over beløbet i forbindelse med tilskud indenfor udvalgets område, herunder tilskud i forbindelse med idrætspuljen.

Social- og Beskæftigelsesudvalget er bemyndiget til at flytte midler mellem konto 5 og konto 6, indenfor den samlede økonomiske ramme godkendt i budgettet for beskæftigelsesområdet på udvalgets eget og Økonomiudvalgets område.

For bevillingen med generelle puljer (010-20), kan kommunaldirektøren og dennes stedfortræder godkende flytning af beløb fra bevillingen ud til alle øvrige bevillinger.

For anlægspuljen til byggemodning (014-20) er forvaltningen bemyndiget til at disponere udgifter til byggemodning indenfor den aftalte bevilling til formålet, under forudsætning af, at der disponeres i overensstemmelse med principperne for planlægning og byggemodning af byggegrunde.

Anlægsbevillinger og rådighedsbeløb

Anlægsbevillinger tildeles af byrådet til de konkrete anlægsprojekter.

I budgettet afsættes rådighedsbeløb til finansiering af de investeringer, som forventes at skulle gennemføres i budgetperioden. I modsætning til driftsbevillingerne betyder et afsat rådighedsbeløb ikke nødvendigvis samtidig en ret til at iværksætte anlægsprojektet. For anlæg skal der også være en anlægsbevilling. Reglerne for området er beskrevet herunder.

- Anlægsbevillinger er et-årige eller flerårige og dækker anlægsprojektets samlede udgift. Anlægsbevillinger afgives i det prisniveau, som er gældende for det år, hvor anlægsbevillingen gives. Flerårige anlægsbevillinger prisen skrives.
- Rådighedsbeløb er et-årige og skaber finansiering til dækning af anlægsprojektets udgift det pågældende år. For et anlægsprojekt svarer summen af rådighedsbeløb som hovedregel til anlægsbevillingen. Rådighedsbeløb for flerårige projekter prisen skrives i forbindelse med budgetlægningen. En tilsvarende korrektion af anlægsbevillingen til løbende priser vises i investeringsoversigten.

- Der kan ikke forbruges af kommende års rådighedsbeløb. Opstår behovet, skal der søges om tillægsbevilling til rådighedsbeløb finansieret af kassebeholdningen med henvisning til en tilsvarende reduktion af rådighedsbeløbet i de kommende år.
- Ikke forbrugte rådighedsbeløb i et regnskabsår kan overføres til kommende år senest i forbindelse med regnskabsafslutningen.
- Hvis forudsætningerne for det samlede anlægsprojekts udgift ændres, skal der søges tilsvarende ændring af anlægsbevilling. Hvis ændringen forventes i budgetåret, skal der søges om tilsvarende positiv eller negativ tillægsbevilling til rådighedsbeløb.
- Ved vedtagelsen af budgettet gives der automatisk anlægsbevilling til anlægsprojekter, hvor de materielle forudsætninger for projektet er beskrevet i budgettet, og hvor det første rådighedsbeløb er afsat i budgetåret. Det er markeret i investeringsoversigten, når det forudsættes, at anlægsbevillingen er givet.
- Der kan som hovedregel ikke gives anlægsbevilling til puljer. Anlægsbevillinger bør først gives, når puljerne udmøntes på konkrete projekter. Anlægsbevillinger kan dog gives som rammebevillinger, hvis der er tale om beløbsmæssige mindre nært beslægtede projekter, der enkelt vis udgør under kr. 100.000, der alle afsluttes inden for det pågældende budgetår eller udgør veldefinerede projekter, f.eks. energibesparende foranstaltninger eller bygningsrenoveringer.

Udgifter på anlægsprojekter i budgetåret kan således bruges, når der

- er en ikke forbrugt anlægsbevilling til det konkrete projekt,
- og et ikke forbrugt rådighedsbeløb til det konkrete projekt i det pågældende regnskabsår.

10-årig anlægsplan

For at styrke kommunens strategiske planlægning af anlæg udarbejdes der en 10-årig anlægsplan. Anlæg består derfor både af et anlægsbudget for 2024-2027, der fremgår af investeringsoversigten og af en 10-årig anlægsplan 2024-2033 der fremgår i særskilt oversigt. Anlægsplanens første 4 år 2024-2027 er identisk med anlægsbudgettet. Den 10-årige anlægsplan udarbejdes i en inddragende proces med fagområder for at afdække kommunens langsigtede anlægsbehov ud fra følgende fem kriterier:

1. Understøttelse af Byrådets langsigtede mål og visioner for Syddjurs Kommune og områdernes resultatskabelse
2. Arealoptimering og effektiviseringer
3. Bosætning og mobilitet
4. Demografiudvikling
5. Ekstraordinær vedligeholdelse og genopretning.

Økonomisk Politik

Den økonomiske politik, som Byrådet har godkendt i marts 2022, indeholder et sæt økonomiske pejlemærker, der tilsammen sætter den økonomiske retning for Syddjurs Kommune i perioden 2022-2026. Syddjurs Kommunes økonomiske politik baserer sig således på syv pejlemærker, som blandt andet sætter et flerårigt, overordnet perspektiv for et budget i balance.

- At sætte pejlemærker op for den årlige budgetmæssige prioritering af drifts- og anlægsvirksomheden samt finansposterne.
- At bidrage til en langsigtet, stabil økonomisk ramme i Syddjurs Kommune, der sikrer, at kommunens økonomi kan absorbere eksempelvis konjunkturmæssige udsving i økonomien, uden at der nødvendigvis skal reduceres i den borgernære service eller anlægsvirksomheden.

Pejlemærke	Kort beskrivelse	Begrundelse
1	Skatten må ikke stige	Beskatningsniveauet i Syddjurs Kommune er blandt landets 10 højeste beskatningsniveauer vedrørende kommunal indkomstbeskatning og kommunal grundskyld. Derudover har der igennem mange år, og på tværs af skiftende regeringer, været et generelt skattestop i den offentlige sektor, hvilket i praksis vanskeliggør en yderligere opjustering af de kommunale skatter. Skatten må på den baggrund ikke stige yderligere i Syddjurs Kommune.
2	Et ordinært driftsresultat på 140 mio. kr. årligt	Der er en direkte sammenhæng mellem driftsoverskuddets størrelse, og det budget der kan fordeles til henholdsvis anlæg, finansforskydninger og nettoafdrag. Nettoafdrag er udtryk for afdrag fratrukket nye lån.
3	Anlægsudgifter på netto 120 mio. kr. årligt	Dette niveau tager udgangspunkt i et tidstypisk niveau for en kommune med lignende rammevilkår som Syddjurs Kommune. Hertil kommer, at der i tider med befolkningstilgang vil være behov for øgede investeringer i dagtilbud, skoler og tilbud til ældre. Anlægsniveauet forudsætter, at der er økonomisk råderum i den samlede økonomi jævnfør pejlemærket om overskud på det ordinære driftsresultat.
4	Gælden må ikke stige i de kommende år	Syddjurs Kommunes samlede gæld pr. indbygger er aktuelt lidt over landsgennemsnittet. Pejlemærket omhandler ikke lån til ældreboliger og forsyningsvirksomheder, som er reguleret på anden vis (brugerfinansieret). Undtagelsesvist kan ekstraordinære anlægsinvesteringer, som kan bidrage til fortsat effektivisering, omstilling og udvikling muliggøre en afvigelse fra den her beskrevne hovedregel.
5	En gennemsnitlig kassebeholdning på 280 mio. kr.	Kassebeholdningen skal sikre, at kommunen er robust over for uforudsete økonomiske hændelser, for eksempel forværrede økonomiske konjunkturer.
6	Efterlevelse af nationale økonomiaftaler om den kommunale økonomi	Syddjurs Kommune ønsker altid at bidrage målrettet til at efterleve de årlige kommuneaftaler indgået mellem KL og regeringen. Dette gælder også med hensyn til de aftalte økonomiske rammer for service, anlæg og skattniveau, som ved manglende efterlevelse desuden er underlagt økonomiske sanktioner – både kollektivt og individuelt for kommunerne.
7	Decentraliseringsprincip: Op til 3 pct. af overskuddet overføres – hele underskuddet overføres	Via decentraliseringen i Syddjurs Kommune har den enkelte budgetansvarlige enhed frihed og ansvar til at indrette sig efter lokale forudsætninger og muligheder inden for nogle klare overordnede økonomiske og faglige rammer. Udgør mindreudgiften på bevillingsniveau en større andel af bevillingen end 3 pct. i det enkelte regnskabsår tilbageføres det ubrugte budget til kassebeholdningen. Eventuelle merudgifter på bevillingsniveau er som udgangspunkt omfattet af fuld overførselsadgang (100 pct.).

Økonomistyring

Det formelle ansvar for kommunens økonomiske styring ligger hos det politiske niveau i en kommune, jf. Styrelsesloven.

Bevillingsmyndigheden er hos Byrådet. Foranstaltninger, der vil medføre udgifter, som ikke er bevilget i forbindelse med vedtagelsen af årsbudgettet, må ikke iværksættes før Byrådet har meddelt den nødvendige bevilling. Foranstaltninger, der er påbudt ved lov eller anden bindende retsforordning, kan dog om nødvendigt iværksættes uden Byrådets forudgående bevilling, men bevilling må da indhentes snarest muligt.

Ansvar for økonomistyringen er forankret hos Økonomiudvalget, hvor de stående udvalg bestyrer de anliggender, der er underlagt dem inden for rammerne af det vedtagne budget og eventuelle andre rammesættende bestemmelser, som byrådet har besluttet.

Det daglige budgetansvar er i Syddjurs Kommune i høj grad uddelegeret til det decentrale niveau. Alle budgetposter kan således entydigt henføres til en leder, der har det daglige ansvar for at overholde bevillingen og føre tilsyn med anvendelsen af den.

Delegationen af ansvaret og afgrænsningen af budgetområdet indgår i aftaler mellem direktionen, chefer og ledere. Det er budgettet der sætter de konkrete økonomiske rammer for enhederne og dem, de budgetansvarlige ledere skal forholde sig til i budgetopfølgningen.

Hver måned skal de budgetansvarlige vurdere udgifterne, og i nærmere fastlagte måneder skal der også indberettes det forventede regnskab på deres respektive område. Der gennemføres som minimum 3 budgetopfølgninger om året ud fra det forventede regnskab, der forelægges politisk.

Hvis en budgetansvarlig kan forudse afvigelser, der ikke umiddelbart kan dækkes af mer- eller mindre udgifter på andre delområder indenfor ansvarsområdet, er vedkommende forpligtiget til snarest at rejse sag gennem afdelingschefen og videre til direktionen. Direktionen vurderer, om problemstillingen skal rejses over for udvalget.

I tilfælde af forventede budgetoverskridelser på givne områder, skal det pågældende udvalg anvise kompenserede besparelser på andre områder indenfor udvalgets bevillinger. Der gives principielt ikke tillægsbevillinger til merforbrug på driften finansieret af kassebeholdningen.

Resultatmål

Økonomistyringen omfatter også rapportering på resultatmål.

Resultatmål er mål, hvor der i budgetopfølgningssagerne løbende kan følges op på udviklingen. Mål der sætter retning for fagområdernes samlede opgaveløsning og skaber forbindelse til kommunens visioner og strategier. Herunder visions- og udviklingsstrategien "Sammen om det gode liv".

Visionen for kommunen er delt ud på følgende fem visionstemaer:

- Erhvervsliv og arbejdsmarked i udvikling
- Liv i naturen
- Bæredygtig bosætning
- Kultur, fællesskaber og velfærd for alle
- Lokaldemokrati og inddragelse.

Der er tilstræbt et til to resultatmål per bevilling for at sikre en stram rapportering med fokus på beslutningsstøtte på strategisk niveau. Med 22 driftsbevillinger giver det cirka 45 resultatmål for hele kommunen. På fagområderne kan der være behov for yderligere mål i den løbende styring.

Styring efter resultatmål er langsigtet og kontinuerlig. Omvendt skal resultatmål tilpasses en ændret strategi eller ændrede styringsudfordringer. Derfor gennemføres et servicetjek af resultatmålene årligt i forbindelse med udarbejdelse af budgettet.

Befolkningsprognose

Der udarbejdes årligt en befolkningsprognose. Prognosen er opgjort på skoledistrikter, da det for de fleste praktiske formål er den opdeling, der er relevant for de kommunale serviceområder. Modellen bygger på forudsætninger for til- og fraflytning i de ejendomme, der er i kommunen samt skøn for nyt boligbyggeri.

Befolkningsprognosen viser, at det samlede cpr-befolkningstal for dem der er bosat i Syddjurs Kommune ventes at stige fra 44.207 pr. 1. januar 2023 til 46.329 i 2028 svarende til en årlig stigning over hele perioden på cirka 0,9 procent.

Forudsætningerne for prognosen, der er udarbejdet i foråret 2023, er usikre. Byggeri- og boligudviklingen er vigtig for væksten, og den kan påvirkes af renteniveau, inflation, transportudgifter samt den generelle samfundsøkonomiske situation.

Der er forskel på, hvorledes de enkelte aldersgrupper forventes at udvikle sig. Der forventes således markant flere skolebørn og ældre i kommunen, mens antallet af personer i alderen 15 til 24 år er faldende.

Per 1. januar	2023	2024	2025	2026	2027	2028	Ændring 2023-28
0-årige	429	410	414	424	423	423	-6
1-4 årige	1.921	2.005	2.058	2.101	2.076	2.061	+140
5-14 årige	4.771	4.846	4.966	5.136	5.318	5.526	+755
15-24 årige	4.217	4.145	4.079	4.128	4.046	3.968	-249
25-66 årige	22.506	22.503	22.615	22.890	22.996	23.069	+563
67-84 årige	9.187	9.342	9.454	9.561	9.614	9.664	+477
85+ årige	1.176	1.275	1.338	1.434	1.527	1.618	+442
0-99+ årige	44.207	44.526	44.924	45.673	46.000	46.329	+2.122

Ser man på udviklingen fordelt på skoledistrikter ligger den største forventede stigning i folketallet i Hornslet og Rønde skoledistrikter.

Per 1. januar	2023	2024	2025	2026	2027	2028	Ændring 2023-28
Hornslet	7.379	7.432	7.591	7.732	7.817	7.994	+615
Mørke	2.211	2.239	2.301	2.375	2.411	2.421	+210
Ådalen	2.616	2.602	2.592	2.584	2.566	2.559	-57
Kolind	4.475	4.505	4.512	4.555	4.599	4.603	+128
Ryomgård	3.999	4.061	4.080	4.078	4.098	4.108	+109
Rønde	6.853	6.943	7.070	7.274	7.400	7.489	+636
Thorsager	1.738	1.839	1.888	1.918	1.940	1.943	+205
Mols	3.885	3.862	3.838	3.827	3.814	3.828	-57
Ebeltoft	8.826	8.815	8.818	9.085	9.098	9.121	+295
Tirstrup-Balle	2.225	2.228	2.234	2.246	2.256	2.262	+37
Alle skoledistrikter	44.207	44.526	44.924	45.673	46.000	46.329	+2.122

Pris- og lønfremskrivning

KL's forudsætninger for de enkelte udgiftsarter er vist i oversigten. Den skraverede korrigerede søjle er en teknisk beregning til brug for økonomisystemets fremregning af tal fra 2024 i budget 2023, hvor der korrigeres for en ændret faktisk udvikling i 2023 end forudsat.

Udgiftsart	KL	Korrig.	KL	KL	KL
	2023/24	2023/24	2024/25	2025/26	2026/27
1 Lønninger	4,1	4,0	5,1	5,1	5,1
2.2 Fødevarer	3,0	5,8	2,0	2,0	2,0
2.3 Brændsel og drivmidler	0,2	2,6	2,0	2,0	2,0
2.7 Anskaffelser	3,6	7,6	2,0	2,0	2,0
2.9 Øvrige varekøb	2,5	5,7	2,0	2,0	2,0
4.0 Tjenesteydelser uden moms	5,1	5,2	5,1	5,1	5,1
4.5 Entreprenør og håndværkerydelser	2,8	4,5	2,8	2,8	2,8
4.6 Betalinger til staten	3,5	3,5	3,6	3,6	3,6
4.7 Betalinger til kommuner	4,1	4,2	4,8	4,8	4,8
4.8 Betalinger til regioner	3,6	3,6	4,8	4,8	4,8
4.9 Øvrige tjenesteydelser	5,1	5,2	5,1	5,1	5,1
5.1 Tjenestemandspensioner	4,1	3,9	5,1	5,1	5,1
5.2 Overførsler til personer	3,3	3,3	3,3	3,3	3,3
5.9 Øvrige tilskud og overførsler	3,9	4,4	3,9	3,9	3,9
7.1 Egne huslejeindtægter	4,1	5,4	4,8	4,8	4,8
7.2 Salg af produkter og ydelser	4,1	5,4	4,8	4,8	4,8
7.6 Betalinger fra staten	4,1	4,2	4,8	4,8	4,8
7.7 Betalinger fra kommuner	4,1	4,2	4,8	4,8	4,8
7.8 Betalinger fra regioner	4,1	4,2	4,8	4,8	4,8
7.9 Øvrige indtægter	4,1	5,4	4,8	4,8	4,8
Samlet	3,8	4,0	4,3	4,3	4,3

Der er en markant udvikling fra 2023 til 2024 som følge af den generelle inflationsudvikling. Økonomisystemets fremskrivning af basisbudgettet er også korrigeret mere end normalt på baggrund af ændrede forudsætninger for prisstigningerne i 2022 på fødevarer, anskaffelser og øvrige varekøb.

Budgetoversigter vises i hele 1.000 kr. men er i økonomisystemet underliggende opgjort i hele kroner. Det er især af hensyn til prisfremskrivningen af mindre budgetbeløb. Der kan derfor i budgethæftets oversigter forekomme afrundingsdifferencer på 1 tusinde kroner.

KL's budgetvejledning indeholder forudsætninger for lønbudgetlægningen der svarer til overenskomsten i 2021 der gælder frem til den 31. marts 2023. Nedenstående tabel giver et overblik over udviklingen som den skønnes af KL.

	1/4 2021	1/10 2021	1/4 2022	1/10 2022	1/4 2023	1/10 2023	I alt 2021-24
Ramme	1,0	1,0	0,7	1,9	0,3	0,8	5,7
Reguleringsordning (skøn)		0,0		0,7		0,5	1,1
I alt	1,0	1,0	0,7	2,6	0,3	1,3	6,8

Fra 2024 til 2025 er der indtil videre forudsat en relativ stor lønstigning med baggrund i inflationsudviklingen og eventuelle afledte virkninger af lønkommissioner og trepartsdrøftelser. Den konkrete udvikling vil afhænge af den nye overenskomst fra 1. april 2024.